

Date: 3rd April-2025

MADANIY EKSPANSIYANING IJOBIIY VA SALBIY TA'SIRI

Xalilova Shahlo Ravshanovna
Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada madaniy ekspansiyaning jamiyatlarga ijobiy va salbiy ta'siri tahlil qilinadi. Madaniy ekspansiya natijasida mahalliy madaniyatlarning boyitilishi yoki yo'qolib ketishi, madaniy xilma-xillikning oshishi yoki kamayishi, hamda g'arbiylashuv jarayonining kuchayishi muhokama qilinadi. Globalizatsiya va texnologiyalar rivojlanishi natijasida madaniy ta'sirlar tezlashgan bo'lsa-da, bu jarayon har doim ham bir xil natijalarga olib kelmaydi.

Kalit so'zlar: Madaniy ekspansiya, globalizatsiya, milliy madaniyat, g'arbiylashuv, madaniy xilma-xillik, an'anaviy qadriyatlar, assimilyatsiya, madaniy o'zaro ta'sir.

Kirish

Madaniy ekspansiya asosan bir madaniyatning boshqa madaniyat ustidan ustunlik qilishi va unga ta'sir o'tkazishi jarayoni sifatida tushuniladi. Bu jarayon tabiiy ravishda savdo, migratsiya, urushlar, texnologiyalar taraqqiyoti va ommaviy axborot vositalari orqali sodir bo'ladi. Ba'zi hollarda madaniy ekspansiya mahalliy madaniyatlarni boyitishi va yangi qadriyatlar shakllanishiga sabab bo'lsa, boshqa hollarda u milliy madaniyatlarning yo'qolishiga olib kelishi mumkin. Ushbu maqolada madaniy ekspansiyaning ijobiy va salbiy jihatlari ko'rib chiqiladi.

Asosiy qism

1. Madaniy ekspansiyaning ijobiy ta'siri

Madaniy xilma-xillikning oshishi

- Turli madaniyatlarning bir-biriga singib borishi natijasida yangi madaniy shakllar va an'analar paydo bo'ladi.
- Ko'p millatli jamiyatlar shakllanadi, bu esa bag'rikenglik va ijtimoiy uyg'unlikni rivojlantiradi.

Ilm-fan va innovatsiyalarning kengayishi

- Turli madaniyatlarning o'zaro aloqasi ilm-fan va texnologiyaning rivojlanishiga xizmat qiladi.
- Masalan, islom olamining ilmiy yutuqlari Yevropaga yetib borib, Uyg'onish davriga turtki bo'lgan.

Ta'lim va texnologiyalar taraqqiyoti

- Madaniy ekspansiya natijasida ta'lim tizimi rivojlanib, yangi bilim va ko'nikmalar ommalashadi.
- Masalan, G'arbiy ta'lim tizimi dunyo bo'ylab tarqalishi natijasida zamonaviy fan va texnologiyalar tezroq rivojlanmoqda.

Xalqaro hamkorlik va integratsiya

- Madaniy ekspansiya savdo va iqtisodiy aloqalarni rivojlantiradi.

Date: 3rd April-2025

• Turli xalqlarning o‘zaro madaniy almashinuvi san’at, moda va sport sohalarida yangi imkoniyatlarni yaratadi.

2. Madaniy ekspansiyaning salbiy ta’siri

Milliy madaniyatlarning yo‘qolib ketishi

• Katta madaniyatlar kichik va mahalliy madaniyatlarni siqib chiqarishi mumkin.

• Ko‘plab milliy tillar global tillar, ayniqsa, ingliz tilining ta’siri ostida yo‘qolib bormoqda.

Madaniy asimmetriya va g‘arbiylashuv jarayoni

• G‘arb madaniyatining butun dunyoga tarqalishi natijasida mahalliy qadriyatlar sustlashishi yoki o‘zgarib ketishi mumkin.

• Fast-food madaniyati, pop-musiq va Gollivud filmlari butun dunyoda mahalliy san’at va oshxonalarini siqib chiqarish xavfini tug‘diradi.

An’anaviy qadriyatlarning yo‘qolishi

• Global madaniyat an’anaviy hayot tarziga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin.
• Masalan, G‘arbiy hayot tarzi va iste’mol madaniyatining tarqalishi ayrim jamiyatlarda urf-odatlarining yo‘qolishiga olib kelmoqda.

Assimilyatsiya va ijtimoiy qarama-qarshiliklar

• Madaniy ekspansiya ba’zan mahalliy aholining o‘zligini yo‘qotishiga sabab bo‘ladi.

• Ayrim jamiyatlar o‘z milliy o‘ziga xosligini saqlab qolish uchun madaniy ekspansiyaga qarshi norozilik bildirishadi.

Xulosa

Madaniy ekspansiya ijobiy va salbiy jihatlariga ega murakkab jarayondir. Bir tomondan, u madaniy xilma-xillik, ilm-fan va texnologiyaning rivojlanishiga turtki bersa, boshqa tomondan, milliy madaniyatlarning yo‘qolishiga sabab bo‘lishi mumkin. Bu jarayonda muhim vazifa – madaniy ekspansiyaning salbiy ta’sirini kamaytirib, milliy va mahalliy madaniyatlarni himoya qilishdir. Mahalliy madaniyatlarning o‘ziga xosligini saqlab qolish bilan birga, zamonaviy madaniy ta’sirlarni uyg‘unlashtirish eng optimal yechim bo‘lishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ravshanovna, X. S. (2023). Bo ‘lajak o‘qituvchi pedagogik muloqot usullarini rivojlantirish texnologiyasining zamonaviy modellari va ularni qo ‘llash metodlari. *Journal of Universal Science Research*, 1(9), 223-234.
2. Ravshanovna, X. S. (2023). Globallashuv sharoitida o ‘quvchilar aqliy-ruhiy qiyofasini shakllantirishda muloqot uslublarining ahamiyati. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, 1(5), 100-106.
3. Khalilova, S. (2022). PHILOSOPHICAL ASPECTS OF GLOBALIZATION. *Gospodarka i Innowacje.*, 28, 6-11.

Date: 3rd April-2025

4. Ravshanovna, K. S. (2023). Factors Affecting the Formation of a Positive Attitude to the Learning Activity in Students. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies* (2993-2157), 1(9), 116-122.
5. XALILOVA, S. (2021). JAHON PEDAGOGIKASIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK MULOQOT VA MILLIY PEDAGOGIK MULOQOT USLUBLARIGA TRANSFORMATSIYASI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz)*, 1(1).
6. Ravshanovna, X. S. (2023). PEDAGOGIK MULOQOT O'QUV JARAYONI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING MUHIM OMILI. *Journal of Universal Science Research*, 1(8), 131-139.
7. Ravshanovna, X. S. (2023). O 'qituvchi kasbiy faoliyatida pedagogik muloqot usullarining o 'zlashtirish jarayoniga ta'siri va ahamiyati. *Journal of Universal Science Research*, 1(10), 803-816.
8. Ravshanovna, X. S. (2022). BO 'LAJAK O 'QITUVCHILAR VA O 'QUVCHILAR O 'RTASIDAGI MULOQOT JARAYONI VA UNGA QO 'YILADIGAN TALABLAR. *Лучший инноватор в области науки*, 1(1), 814-819.
9. Ravshnovna, K. S. (2023). THE ROLE OF THE CULTURE OF COMMUNICATION IN MODERN EDUCATION AND EDUCATION. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 3(3), 356-361.
10. Ravshanovna, X. S. (2024). The teacher's views on the technologies for the development of pedagogical communication methods. *МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА*, 2(2), 368-376.
11. Халилова, Ш. Р. (2024). Технологии разработки методов педагогического общения в образовательном процессе сделанный увеличивать технологии. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 261-268.
12. Ravshanovna, X. S. (2024). PEDAGOGLAR TOMONIDAN DARSDA VA DARSDAN TASHQARI MUHITDA QO'LLANADIGAN PEDAGOGIK MULOQOTNING USLUBLARI. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, 2(1), 126-134.
13. Ravshanovna, X. S. (2023). PERSONAL DEVELOPMENT AS A SOCIAL-BIOLOGICAL PHENOMENON, AS AN OBJECT AND SUBJECT OF THE PEDAGOGICAL PROCESS. *International Multidisciplinary Journal for Research & Development*, 10(12).
14. Ravshanovna, X. S. (2023). Teachers by before school education organization in pupils passable training in the process to the children applied pedagogical communication styles classification. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 3(5), 237-243.
15. Ravshanovna, X. S. (2023). PEDAGOGIK MULOQOT O'QUV JARAYONI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING MUHIM OMILI. *JOURNAL OF UNIVERSAL SCIENCE RESEARCH*, 1 (8), 131–139.
16. Ravshanovna, X. S. (2024). TA'LIMDA PEDAGOGIK MENEJMENTNING AHAMIYATI. *PEDAGOG*, 7(5), 318-324.
17. Ravshanovna, X. S. (2024). PEDAGOGIK MULOQOT USLUBLARINI TANLASHDA O 'QITUVCHINING MAHORATI. *PEDAGOG*, 7(4), 298-305.

Date: 3rd April-2025

18. Ravshanovna, X. S., & Marjona, Q. BO‘ LAJAK PEDAGOGLARNI KREATIV O‘QITISH, TARBIYALASH VA RIVOJLANTIRISH.
19. XALILOVA, S. (2024). O‘ZBEK VA INGLIZ XALQ ERTAK QAHRAMONLARINING O‘XSHASH XUSUSIYATLARI. *News of the NUUZ*, 1(1.1. 1), 319-322.
20. Xalilova, S. (2024). TALABALARNING BILIM KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA O‘QUV MOTIVATSIYANING AHAMIYATI. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, 2(9), 575-586.
21. Xalilova, S. (2024). TABIATSHUNOSLIK O‘QITISH METODIKASI FANINING RIVOJLANISH TARIXI. *University Research Base*, 221-223.
22. Ravshanovna, X. S. (2025). INKLUZIV TA‘LIMDA PEDAGOGIK MULOQOT USULLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING AHAMIYATI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(2), 205-209.
23. Qizi, A. Z. B., & Siddikbekovna, Y. M. (2022). O‘QITUVCHINING TA‘LIM BERISHIDA SHAXS XUSUSIYATLARI VA QOBILİYATLARINING MUXIMLIGI MASALASI. *Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali*, 1(1A), 117-120.
24. Ravshanovna, X. S. (2025). MADANIY EKSPANSIYAGA SABAB BO‘LUVCHI OMILLAR. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(2), 66-71.
25. Ravshanovna, X. S. (2025). ZAMONAVIY MADANIY EKSPANSIYA YO‘NALISHLARI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(2), 42-47.
26. Ravshanovna, X. S. (2025). MADANIY EKSPANSIYANING NAMOYON BO‘LISHI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(2), 48-53.
27. Ravshanovna, X. S. (2025). AXBOROT TEXNOLOGIYALARI VA INTERNETNING MADANIY EKSPANSIYADAGI O‘RNI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(2), 84-89.
28. Ravshanovna, X. S. (2025). MADANIY EKSPANSIYANING TARIXIY MISOLLARI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(2), 37-41.
29. Ravshanovna, X. S. (2025). MADANIY EKSPANSIYANING IQTISODIY TA‘SIRI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(2), 72-77.
30. Ravshanovna, X. S. (2025). MADANIY EKSPANSIYAGA QARSHI KURASH VA MILLIY MADANIYATNI SAQLASH. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(2), 78-83.
31. Ravshanovna, X. S. (2025). MADANIY EKSPANSIYANING IJOBIY VA SALBIY TOMONLARI. *Prospects for innovative technologies in science and education*, 2(2), 60-65.
32. Ravshanovna, X. S. (2024). PEDAGOGIK MULOQOT USLUBLARINI TANLASHDA O‘QITUVCHINING MAHORATI. *PEDAGOG*, 7(4), 298-305.
33. Hikmatovna, M. N. (2023). Goals and Tasks of Education. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157)*, 1(9), 360-362.
34. Hikmatovna, M. N. (2023). BOSHLANG‘ICH SINFLARDA TEXNOLOGIYA FANINI O‘QITISH JARAYONIDA QO‘LLANILADIGAN METOD VA

Date: 3rd April-2025

VOSITALAR. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, 1(5), 339-344.

35. Hikmatovna, M. N. (2023). Tarbiyaning Maqsad Va Vazifalari. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157)*, 1(9), 386-388.

36. Mahmudova, N. H. (2023). Influence of family environment on personal socialization. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157)*, 1(10), 440-446.

37. Nigora Hikmatovna Mahmudova. (2023). BASIC TASKS OF TEACHING THE SCIENCE OF "EDUCATION" IN PRIMARY GRADES. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157)*, 1(10), 447–452.

38. Hikmatovna, M. N. (2024). Shaxs kamoloti ijtimoiy-biologik hodisa, pedagogik jarayon obyekti va subyekti sifatida. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, 2(1), 31-43.

39. Mahmudova Nigora Hikmatovna. (2024). INFLUENCE OF FAMILY ENVIRONMENT ON PERSONAL SOCIALIZATION. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 164–170.

40. Hikmatovna, M. N. (2024). CONTENT OF THE INTERNATIONAL ASSESSMENT PROGRAM. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, 2(2), 88-94.

41. Hikmatovna, M. N. (2024). Teaching of specialized subjects in primary education. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(2), 453-460.

42. Hikmatovna, M. N. (2024). Boshlang'ich ta'limda mutaxassislik fanlarini o'qitish. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(2), 445-452.

43. Махмудова Нигора Хикматовна. (2024). Преподавание профильных предметов в начальной школе . *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(2), 436–444.

44. Хаққулова, D. (2024). ABDURAHMON GO ‘ZAL–YASSAVIYSHUNOS. *PEDAGOG*, 7(6), 8-15.

45. Хаққулова, D. (2024). ADABIYOTSHUNOS OLIM ABDURAHMON GO ‘ZALNING TADQIQOTLARI XUSUSIDA. *PEDAGOG*, 7(5), 548-555.

46. XAQQULOVA, D. (2023). BADIYLIK MASALALARI TADQIQIDA OLIM MAHORATI. *Наука и технология в современном мире*, 2(5), 5-11.

47. Abduvasiyevna, X. D. (2024). SO ‘Z TUZILISHI VA SO ‘Z YASASH. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 261-266.

48. Abduvasiyevna, X. D. (2024). NUTQ MADANIYATI VA OG ‘ZAKI MULOQOT. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 255-260.

49. Abduvasiyevna, X. D. (2024). MATN TAHLILI VA MAZMUNNI TUSHUNISH. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 279-284.

50. Abduvasiyevna, X. D. (2024). GAP TUZILISHI VA UNING TURLARI. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 267-272.

51. Abduvasiyevna, X. D. (2024). ONA TILIDA IMLO QOIDALARI. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 1(2), 273-278.

Date: 3rd April-2025

52. Ravshanovich, A. O. HISSIY ZO ‘RIQISHLAR VA OBSESSIYALARDAN XALOS BO ‘LISH USULLARI VA TAVSIYALAR. ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 10-ҚИСМ, 87.
53. Ravshanovich, A. O. (2024). O ‘RTA OSIYO MUTAFAKKIRLARINING TIBBIYOT VA PSIXOLOGIYA SOHASIDAGI NAZARIYALARI. *SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH*, 3(28), 85-91.
54. Avezov, O. R. (2024). SHAXSNING EKSTREMAL VAZIYATLARDA STRESSBARDOSHLIGINI NAMOYON BO ‘LISHI. *SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 3(31), 285-288.
55. Avezov, O. R. (2024). BOSHLANG ‘ICH SINFLARDA GIPERAKTIV BOLALAR BILAN ISHLASHNING PSIXOLOGIK YONDASHUVLARI. *Elita. uz-Elektron Ilmiy Jurnal*, 3(1), 251-258.
56. Avezov, O. R. (2024). SHAXSNING EKSTREMAL VAZIYATLARDA STRESSBARDOSHLIGINI NAMOYON BO ‘LISHI. *SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 3(31), 285-288.
57. Avezov, O. R. (2024). O‘SMIRLARDA STRESS BARDOSHLILIK XUSUSIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK USULLARI. *Научный Импульс*, 3(26), 451-454.
58. Ravshanovich, A. O. (2024). ICHKI ISHLAR ORGANLARI PSIXOLOGINING KASBIY KOMPETENSIYASINI OSHIRISHGA OID ILMIY YONDOSHUVLAR. *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION*, 3(30), 313-318.
59. Ravshanovich, A. O. (2024). GLOBALLASHUV JARAYONIDA AXBORIY PSIXOLOGIK XAFVSIZLIK MUAMMOSINING DOLZARB MUAMMO SIFATIDA O‘RGANILISHI. *SO ‘NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI*, 7(5), 375-379.
60. Avezov, O. R. (2024). PSIXOLOGIYADA SUBYEKTIV NAZORAT MUAMMOSINING QO ‘YILISHI VA O ‘RGANILISHI. *O‘ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(29), 338-344.
61. Avezov, O. R. (2024). BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA HAMKORLIK TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH YO‘LLARI. *Scientific Impulse*, 2(20), 778-782.

